

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

**СТОП
НАСИЉУ**

ПРЕВЕНЦИЈА ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

ПОЈАМ И ВРСТЕ НАСИЉА

Појам и врсте насиља

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

је понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета/ученика. Примери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна и сл.

ЕМОЦИОНАЛНО (ПСИХИЧКО) НАСИЉЕ

је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета/ученика. Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши омаловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмејавање, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања деце/ученика, као и други облици непријатељског понашања.

СОЦИЈАЛНО НАСИЉЕ

Искључивање из групе и дискриминација представљају социјално насиље. Односи се на следеће облике понашања: одвајање детета/ученика од других на основу различитости, довођење у позицију неравноправности и неједнакости, изолацију, недружење, игнорисање и неприхватање по било ком основу.

СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ

Сексуалним насиљем сматра се:

- сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича, додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.;
- навођење или приморавање детета/ученика на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.);
- коришћење деце/ученика за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

ЕЛЕКТРОНСКО НАСИЉЕ

је насиље коришћењем информационог технологија: узнемиравајуће или претеће поруке послате имејлом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта, блога, снимање камером појединаца против њихове воље, лажни и штетни огласи, клипови, блогови, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечја порнографија и др.

ПРВИ НИВО НАСИЉА

Ове облике насиља решава самостално наставник или одељењски старешина у оквиру саветодавно- васпитног рада са децом (појединцима, групом или одељењем). Може користити и подршку вршњачког тима и вршњачких едукатора.

ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

- ударање чврга
- гурање
- штипање
- гребање
- гађање
- чупање
- уједање
- саплитање
- шутирање
- прљање
- уништавање ствари...

ЕМОЦИОНАЛНО (ПСИХИЧКО) НАСИЉЕ

- исмејавање
- омаловажавање
- оговарање
- вређање
- ругање
- називање погрдним именима
- псовање
- етикетирање
- имитирање
- „прозивање“ ...

СОЦИЈАЛНО НАСИЉЕ

- добацивање
- подсмевање
- игнорисање
- искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности,
- насилно дисциплиновање,
- ширење гласина...

СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ

- добацивање
- псовање
- ласцивни коментари
- ширење прича
- етикетирање
- сексуално додиривање
- вулгарна гестикалација...

ЕЛЕКТРОНСКО НАСИЉЕ

- узнемиравајуће зивкање,
- слање узнемиравајућих порука смс-ом, ммс-ом, имејлом, путем друштвених мрежа, веб сајта, блога...

ДРУГИ НИВО НАСИЉА

У решавању ових облика насиља, наставник, односно одељењски старешина укључује Тим, односно унутрашњу заштитну мрежу.

ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

- шамарање,
- ударање
- гажење
- цепање одела
- „шутке“
- затварање
- пљување
- отимање и уништавање имовине
- измицање столице
- чупање за уши или косу...

ЕМОЦИОНАЛНО (ПСИХИЧКО) НАСИЉЕ

- уцењивање,
- претње
- неправедно кажњавање
- забрана комуницирања
- искључивање
- одбацивање
- манипулисање...

СОЦИЈАЛНО НАСИЉЕ

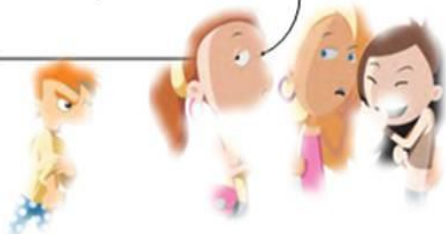
- сплеткарење
- игнорисање
- неукључивање
- неприхватање
- манипулисање
- експлоатација
- национализам...

СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ

- сексуално додиривање
- показивање порнографског материјала
- показивање интимних делова тела
- свлачење...

ЕЛЕКТРОНСКО НАСИЉЕ

- узнемиравајући или увредљиви огласи, клипови, блогови...
- злоупотреба форума и четовања
- снимање камером појединца против њихове воље
- снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика...

ТРЕЋИ НИВО НАСИЉА

Ако ученици чине или трпе неки од следећих облика насиља, обавезно је укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже.

ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

- туча
- дављење
- бацање
- проузроковање опекотина
- ускраћивање хране и сна
- излагање ниским температурама
- напад оружјем...

ЕМОЦИОНАЛНО (ПСИХИЧКО) НАСИЉЕ

- застрашивање
- уцењивање
- рекетирање
- ограничавање кретања
- навођење на коришћење психоактивних супстанци
- укључивање у секте
- занемаривање...

СОЦИЈАЛНО НАСИЉЕ

- претње
- изолација
- одбацивање
- терор групе над појединцем или групом
- дискриминација
- организовање затворених група (кланова)
- национализам
- расизам...

СЕКСУАЛНО НАСИЉЕ

- завођење од стране одраслих
- подвођење
- злоупотреба положаја
- навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин
- силовање
- инцест...

ЕЛЕКТРОНСКО НАСИЉЕ

- снимање насилних сцена
- дистрибуирање снимака и слика
- дечија порнографија...

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

ДА ЛИ СЕ НАСИЉЕ МОЖЕ СПРЕЧИТИ?

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

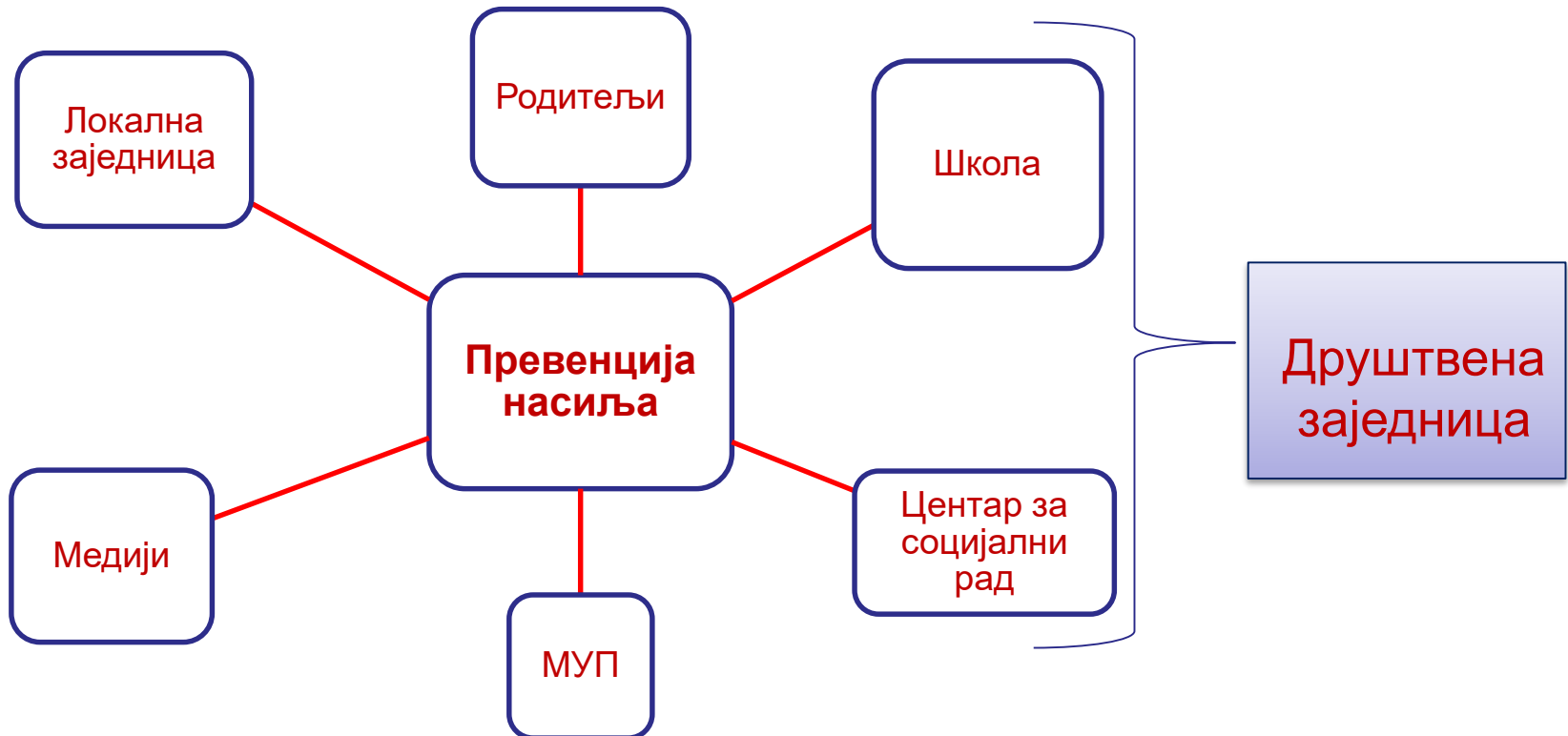
ВЕЛИКИ БРОЈ НАСИЛНИХ СИТУАЦИЈА ИЗМЕЂУ УЧЕНИКА МОЖЕ СЕ СПРЕЧИТИ МЕРАМА

ПРЕВЕНЦИЈЕ

ПРЕВЕНЦИЈА НАСИЉА

Целокупна друштвена заједница треба да буде удружена у превенцији насиља и да развија стратегију деловања против насиља у свим областима друштва и породице. У томе треба да учествују све релевантне институције, појединци и системи чији послови су у непосредној вези са васпитањем, безбедношћу и одрастањем деце.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

УЛОГА ШКОЛЕ У ПРЕВЕНЦИЈИ НАСИЉА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

I ОПШТЕ МЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ

ПРЕВЕНЦИЈА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Формиран Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;**
- **Информисање свих интересних група о саставу Тима за заштиту;**
- **Анализа стања безбедности у школи;**
- **Предлог мера за унапређивање безбедности;**

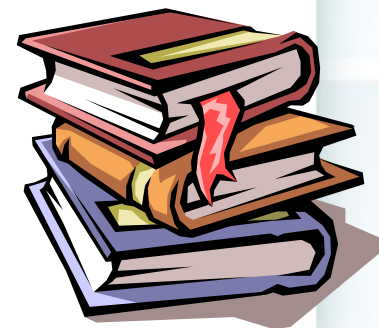

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- На основу анализе Тим сачињава:
  1. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
  2. Годишњи план рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;

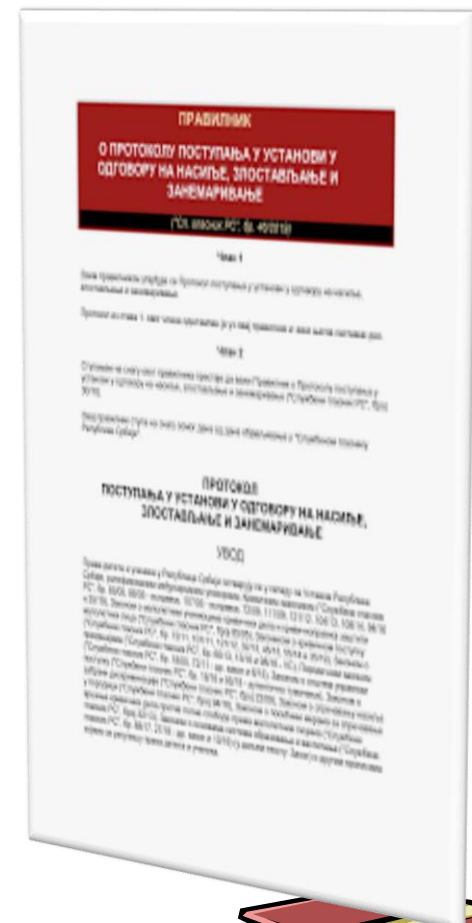
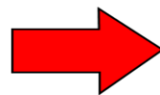
Наведени планови су усклађени са кључним документима школе.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

**УПОЗНАВАЊЕ
(ПОДСЕЋАЊЕ) СВИХ
ЗАПОСЛЕНИХ СА
ПРАВИЛНИКОМ О
ПРОТОКОЛУ
ПОСТУПАЊА У
УСТАНОВИ У ОДГОВОРУ
НА НАСИЉЕ,
ЗЛОСТАВЉАЊЕ И
ЗАНЕМАРИВАЊЕ –
ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ ЗА
ЊЕГОВУ ПРИМЕНУ**

Ученик за кога је у складу са чланом 76. Закона о основама система образовања и васпитања установа донела **индивидуални образовни план има статус ученика и за њега важе иста права, обавезе и одговорности као за сваког другог ученика.**

Реализација активности (ради утврђивања, након прикупљених информација, постојања насиља одређеног нивоа) се спроводи у сарадњи тима за инклузивно образовање и тима за заштиту ученика од насиља, занемаривања и злостављања.

Важно - поштовање свих корака предвиђених Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

|| ПРОСТОР У ШКОЛИ И ОКО ЊЕ – ШКОЛСКА СРЕДИНА

ПРЕВЕНЦИЈА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Стварање сигурнијег окружења за ученике (простор школе и окружење у непосредној близини школе);**
- **Појачано дежурство наставника у школи и школском дворишту;**
- **Преуређивање и оплемењивање школског простора (стварање подстицајне средине за учење и развој);**
- **Присуство школског полицајца у школи;**
- **Адекватно осветљење школског дворишта;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Контрола уласка незапослених лица у објекат односно двориште школе - појачан надзор у објекту школе и школском дворишту;**
- **Покривеност унутрашњег и спољашњег простора школе видео надзором;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

III ПРАВИЛА ПОНАШАЊА, МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ И РАЗВИЈАЊЕ ПОЗИТИВНИХ ВРЕДНОСТИ

ПРЕВЕНЦИЈА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Доношење правила понашања за ученике и стално подсећање на поштовање истих – важно је да буду разумљива и видно истакнута, доносе их заједно наставник и ученици;**
- **Доношење кодекса понашања свих запослених који ће допринети стварању средине у којој се односи између ученика, родитеља и запослених заснивају на међусобном поверењу, поштовању личности, уважавању и прихватању различитости;**
- **Упознавање свих ученика и запослених са кућним редом школе и одговорностима у случају њиховог кршења;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Едукација родитеља, наставника и ученика о повећању осетљивости за препознавање насиља, злостављања и занемаривања, као и о конструктивном приступу свих интересних група у решавању случајева насиља;**
- **Едукативне радионице, предавања, трибине за ученике (технике смањивања беса, контрола сопственог понашања, мирно решавање конфликта са вршњацима, развијање социјалних и комуникацијских вештина, усвајање социјално прихватљивих облика понашања и развијање вештина ненасилне комуникације...);**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Обука ученика за развијање интерперсоналних вештина (тимски рад, решавање конфликта, емпатија, комуникација...);**
- **Унапређивање компетенција наставника за предузимање мера превенције и интервенције када се насиље дешава;**
- **Организовање културних, спортских и слободних активности у школи, кроз које се ученици усмеравају на квалитетно провођење слободног времена, развијање позитивних вредности и подршку социјалном развоју ученика;**

- **Стална промоција ученичких постигнућа – успеха у школи и ван школе и примера о пријатељству, толеранцији, емпатији, хуманости и другим позитивним обрасцима понашања;**
- **Јавно истицање, похваљивање и промоција позитивних примера понашања усмерених на развијање другарства, прихватање различитости, уважавање личности другог, ненасилна комуникација;**
- **Развијање свести код ученика о неприхватању насиља као облика понашања кроз васпитни рад школе (основа васпитног рада школе);**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

IV ОСТАЛЕ МЕРЕ ПРЕВЕНЦИЈЕ

ПРЕВЕНЦИЈА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Појачан васпитни и саветодавни рад са ученицима који су у ризичној зони понашања, уз обавезно ангажовање и укљученост родитеља, у циљу спречавања даљег развоја ризичног понашања и могућег испољавања насиља према другима (по потреби у поступак се могу укључити и релевантне институције ван школе (Дом здравља, Центар за социјални рад...));**
- **Пружање индивидуалне подршке и помоћи ученицима са израженим проблемима у понашању у циљу постизања позитивних промена у понашању;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Сарадња са релевантним институцијама локалне заједнице са циљем раног идентификовања проблема, потенцијалних поремећаја у понашању ученика и других ризика за појаву насиља и пружање правовремене помоћи (МУП, Центар за социјални рад, Дом здравља...);**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Дефинисање поступака за рано откривање и препознавање понашања ученика који су у ризику од испољавања насиља (визуелно посматрање и праћење понашања ученика, разговори са ученицима у циљу утврђивања њихових међусобних односа, разговори са родитељима у циљу утврђивања степена родитељског надзора над дететом, процена темперамента ученика...;**
- **Провера сваког сазнања о сумњи на насиље и предузимање законом прописаних мера у складу са повратним информацијама;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Рад на постизању одговарајућих васпитних циљева кроз које се утиче на правилан општи развоје деце, кроз све облике образовно-васпитног рада (редовна настава, допунска и додатна настава, слободне активности ученика);**
- **Редовни контакти и сарадња школе са родитељима и њихово укључивање у заједничко решавање проблема са насиљем (активности родитеља, мишљења, предлози, сугестије, размена информација...);**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

УЛОГА ПОРОДИЦЕ У ПРЕВЕНЦИЈИ ВРШЊАЧКОГ НАСИЉА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Отворен и искрен однос између родитеља и деце представља темељ правилног психофизичког развоја детета, а кључну улогу у томе има непосредна комуникација на релацији родитељ – дете;**
- **Стални разговори и саветодавни рад са децом усмерен на усвајање позитивних модела понашања и неприхватање насиља као облика понашања (важно – избећи замку апсолутног поверења детету);**
- **Подршка породице деци у изградњи личности и проналажењу сопственог идентитета, разговор о проблемима;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

- **Разговор са дететом и упућивање савета о томе како треба правилно да поступи у ситуацијама сумње на насиље или приликом дешавања насиља;**
- **Родитељски надзор и праћење понашања детета, уочавање промена, реаговање;**
- **Стална сарадња, контакти и заједничке активности родитеља и школе;**
- **Васпитање по моделу;**
- **Обавезно учешће родитеља у васпитним активностима које школа предузима;**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА
Школска управа Пожаревац

Закључак:

У заштити и превенцији од вршњачког насиља неопходна је подршка и деловање свих чинилаца друштва, а важно је да сви препознају значај сталног васпитног рада са децом и усвајања позитивних модела понашања. Све институције и појединци треба да дају конструктиван допринос у стварању безбедне и подстицајне средине за живот и развој деце.

Хвала на пажњи.